

SPOR O NEPLATNOST UKONČENÍ PRACOVNÍHO POMĚRU

Mgr. ONDŘEJ PREUSS, JAKUB SEMBOL

Paní J. S., zaměstnankyně Celního úřadu v Chebu, se dostala do nezáviděníhodné situace. V roce 1996 onemocněla, ale lékař jí po jedné z kontrol neschopenku bez jejího vědomí ukončil. Z důvodů logicky následujících absencí jí byla dána výpověď. Proti té podala paní J. S. žalobu na určení neplatnosti výpovědi a spor po téměř deseti letech v roce 2005 vyhrála. Do práce se však přesto nevrátila, neboť v mezidobí nesložila služební přísahu (podle již neúčinného zákona), protože jí zaměstnavatel fikticky na pracoviště ke složení přísahy ani nedovolil vstoupit domnívaje se, že její pracovní poměr skončil. Paní J. S. poté neuspěla ani u Celního ředitelství v Plzni a Generálního ředitelství cel (správní orgány), ani u Městského soudu v Praze a Nejvyššího správního soudu. Přesto se nevzdala a spor se po 16 letech dostal až k Ústavnímu soudu ČR.

ŘÍZENÍ PŘED MĚSTSKÝM SOUDEM V PRAZE

Městský soud přiznal, že ačkoli paní J. S. nemohla bez svého zavinění služební přísahu složit, bylo současně nezbytné respektovat požadavek zákona, který nepřipustil výjimku pro vznik a trvání služební poměru celníka bez složení služební přísahy. Absence této výjimky nebylo možno překlénout jiným postupem, a to ani předmětným rozhodnutím služebního funkcionáře o žádosti stěžovatelky do ustanovení do funkce ve služebním poměru; takové rozhodnutí nemající oporu v zákoně by představovalo, byť paradoxně, svévoli správních orgánů. Stěžovatelce v důsledku nezákonného postupu služebních funkcionářů byla způsobena škoda, kterou správní orgány nemohou napravit jinou cestou než tou, kterou zákon upravuje; zákon sice na stěžovatelčin případ nepamatuje, ochranu jí však poskytuje jiný procesní institut ochrany občansko-právní cestou.

ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU

Ústavní soud na to odpověděl, že obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. Je nutno se přitom vyvarovat libovůle; rozhodnutí soudu se musí zakládat na racionální argumentaci. Povinnost soudů nalézat právo neznámá pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad. Jinými slovy řečeno, soudy musejí při své činnosti postupovat tak, aby interpretační a aplikační právní problémy řešily s maximální mírou racionality. Mnohé případy a jejich specifické okolnosti mohou být značně komplikované a netypické; to však nevyvazuje obecné soudy z povinnosti udělat vše pro spravedlivé řešení, jakkoliv se to může jevit složitě.

Tuto povinnost však obecné soudy ve stěžovatelčině věci nesplnily. Stěžovatelka, dotčená nezákonným postupem zaměstnavatele spočívajícím v neplatném rozvázání pracovního poměru, se náležitě domáhala nápravy prostřednictvím žaloby o určení neplatnosti této výpovědi, avšak ani úspěšné uplatnění jí náležejícího práva neochránilo existenci jejího pracovního, resp. služebního poměru, neboť po stěžovatelce byla požadována podmínka složení služební přísahy v zákonné lhůtě. Splnění této podmínky bylo ovšem objektivně nemožné. Stěžovatelce byla odepřena reálná možnost povinnost splnit, složit služební přísahu a zajistit si tak trvání služebního poměru, jinými slovy postupem správních orgánů a obecných soudů v projednávané věci byla odepřena ochrana jejímu právu na svobodnou volbu povolání, resp. právu na ochranu před svévolným ukončením služebního poměru. Stěžovatelka tak byla zatížena povinností nést nepříznivé důsledky protiprávního postupu zaměstnavatele, jímž je navíc stát jakožto primární garant respektování ústavně zaručených lidských práv a svobod jednotlivců. Soudy a správními orgány učiněný výklad předmětného zákonného ustanovení proto nelze hodnotit jinak než jako výklad neudržitelný, neboť vede k absurdnímu a zákonodárcem jistě nezamýšlenému a nadto především protiústavnímu následku. K tomu Ústavní soud dodává, že netoleruje orgánům veřejné moci a především obecným soudům přehnaně formalistický postup vedoucí k sofistikovanému odůvodňování zřejmě nespravedlnosti.

Ústavní soud poté zrušil všechna předchozí rozhodnutí a nařídil Celnímu ředitelství v Plzni opětovně posouzení žádosti paní J. S. v souladu s jím vyřčeným názorem.

POUČENÍ PRO BUDOUCNOST

Ústavní soud se přiklonil (jako již mnohokrát předtím) na stranu výkladu účelem zákona a pokáral obecné soudy i orgány veřejné moci za přehnané odůvodňování sloužící pouze k zamaskování zjevné nespravedlnosti. V tomto konkrétním případě je to pochopitelné a lze jen doufat, že se obecné soudy poučí a v budoucnu již budou obdobně rozhodovat samostatně. Kvitujeme také rozhodnutí paní J. S., která se nenechala odradit a svou vytrvalostí vytyčila další cestu k dosažení spravedlnosti.

(Nález Ústavního soudu sp. zn. IV.ÚS 2427/12 ze dne 20. února 2013)

Autoři článku pracují v advokátní kanceláři Jasanská & Co.

KNIHOVNIČKA

● ÚZ č. 956 – OBČANSKÝ ZÁKONÍK A SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY

Vydal Sagit, 97 Kč, 240 stran

NOVINKA

Publikace obsahuje úplné znění občanského zákoníku po dalších 4 novelách. Největšími změnami byl dotčen zákon o spotřebitelském úvěru. Změny se týkají také zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním a zákona o veřejných dražbách. Dále v publikaci najdete stanovy společenství vlastníků, zákony o vlastnictví bytů, o nájmu a podnájmu nebytových prostor a o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku.